

Zorla Yerinden Edilmiş Bireylerin Dil Eğitimine İlişkin Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Performans Analizi

Mehmet ÖZŞAVLI¹

Öz

Bu çalışmada, zorunlu göçe maruz kalan bireylerin (mülteci ve sığınmacılar) dil eğitimi üzerine yapılan akademik çalışmaların odağını ve yönelimlerini görmek amacıyla ilgili alanyazındaki yayınların bibliyometrik performans analizi yapılmıştır. Analizlerde kullanılacak veri setine ulaşmak için ilgili yayınların başlıkları, özetleri ve anahtar kelimeleri içerisinde “refugee” or “asylum seeker” and “language education” or “language learning” sözcük grupları yazılarak tarama yapılmış ve elde edilen toplam 285 yayınlık veri seti üzerinde R yazılımı kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Analizler zorunlu göçe maruz kalmış bireylerin dil eğitimi ile ilgili yayınların, kaynakların, yazarların, kurumların, ülkelerin, anahtar sözcüklerin yıl, atıf ve sıklık ölçütlerine göre performanslarını ortaya koymuştur. Bu konudaki performanslara dair verilerin zorunlu göçe maruz kalmış bireylerin dil eğitimi konusunda çalışma yapacak bireylere konunun ana hatlarını, konuyla ilgili eğilimleri ve yayınlanan önemli makalelerle bunların yayınlandığı dergileri göstermesi; kurumların, ülkelerin ve yazarların bilimsel yayın performanslarını değerlendirmesi, tekrar eden araştırmaların önüne geçmesi ve alanyazındaki araştırma boşluğunu gidermeye çalışması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: *Zorla yerinden edilmiş bireyler, dil eğitimi, bibliyometrik analiz*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, mehmetozsavli@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5621-3684

Kaynak gösterme: Özşavlı, M. (2025). Zorla yerinden edilmiş bireylerin dil eğitimine ilişkin akademik çalışmaların bibliyometrik performans analizi. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 10(1), 125-154. Doi:10.17932/IAU.TO-MER.2016.019/tomer_v010i1005. Geliş tarihi: 13.01.2025 – Kabul tarihi: 04.03.2025

Bibliometric Performance Analysis of Academic Studies on Language Education of Forcibly Displaced Individuals

Abstract

In this study, a bibliometric performance analysis was conducted to see the focus and orientation of academic studies on language education of forcibly displaced people (FDP). To compile the data set, a search was conducted using the phrases ‘refugee’ or ‘asylum seeker’ and ‘language education’ or ‘language learning’ in the relevant publications’ titles, abstracts and keywords. The data were analysed using R software. The analyses revealed the performance of publications, sources, authors, institutions, countries and keywords regarding the language education of FDP according to year, citation and frequency criteria. The results are expected to be useful for researchers studying the language education of FDP. They provide insights into key trends, the most influential articles, and the journals where they are published. Additionally, the findings help evaluate the scientific publication performance of journals, institutions, countries, and authors on this topic, prevent redundant studies, and identify gaps in the literature.

Keywords: *Forcibly displaced people, language education, bibliometric analysis*

Giriş

Dünya genelinde çatışma, şiddet, insan haklarının ihlali, işkence, felaketler ve iklim değişikliği gibi sebeplerle yaklaşık 120 milyon kişi zorla yerinden edilmiş olup 43.4 milyon kişi ise mülteci olarak başka ülkelerde yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır (UNHCR, 2024; European Commission, 2024). Tarihte eşi görülmemiş bu rakamlar, ev sahibi birçok ülkeyi kendi potansiyeli ve mülteci veya sığınmacılara bakış açısına göre yeni ev sahipliği politikaları üretmek zorunda bırakmış ve bırakmaya da devam etmektedir. Bugün en çok mülteci veya sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkeler olan İran (3,8 milyon), Türkiye (3,3), Almanya (2,6 milyon) ve Pakistan (2 milyon) (UNHCR, 2024) farklı politikalar altında bu bireyleri kabul etmektedir. Aynı durum farklı birçok ülke için de geçerlidir. Bunun temel sebebi ev sahibi ülkelerin başta ekonomik olmak üzere, siyasal ya da toplumsal ihtiyaçları doğrultusunda fazladan nüfusa gereksinim duymaları veya duymamalarıdır. Örneğin Türkiye bu bireylere daha çok geçici koruma statüsü

verirken Almanya, iltica prosedürü bitene kadar sığınmacı, prosedür tamamlandıktan sonra can güvenliği sebebiyle gerçekten geri dönemeyeceği kanıtlananlara mülteci statüsü vermektedir. İlerleyen süreçte ise Almanca öğrenen ve bu sayede ülkeye katma değer sağlayanlara vatandaşlık verebilmektedir (Özşavlı, 2022). Bu farklı bakış açıları ve belli normlar çerçevesinde gerçekleşen kabul uygulamaları geçici koruma altındaki birey, sığınmacı ve mülteci kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Ancak gerek kaldıkları ev sahibi ülkelerde sahip oldukları bazı ortak haklar (barınma ve eğitim gibi) ve bunlara erişim noktasında uygulanan ortak prosedürler; ortak ekonomik, psikolojik ve sosyal problemler birçok çalışmada bu bireyleri karşılayan ifadelerin birbirinin yerine kullanılmasına neden olabilmektedir. Bu sebeple bu çalışmada, ortak noktalarından hareketle bu bireyler, tamamını kapsayacağı düşünülen “zorla yerinden edilmiş bireyler” (Bundan sonra ZYEB şeklinde ifade edilecektir.) şeklinde anılmaktadır.

Zorunlu göç, her ne kadar ev sahibi ülkeleri sağlık, ekonomi, siyaset, sosyal ve eğitim açılarından zorlasa da ZYEB’lerin bu konularda daha muzdarip olduğu ifade edilebilir. Yaşadıkları travma öncesi, sırası ve sonrası stres bozuklukları; barınma, ekonomi ve istihdam ihtiyaçları ZYEB’lerin bir an önce çözmek zorunda oldukları temel problemlerdir. Okul çağındaki ZYEB’lerin temel ihtiyacı ise eğitimidir. Ev sahibi ülkeler her ne kadar mümkün olan en kısa sürede bu ihtiyacı karşılamaya çalışsalar da, dil sorununu her alanda olduğu gibi eğitim sistemine entegrasyonda da önemli bir bariyer teşkil etmektedir (Çelik, 2019; Devlin ve Peacock, 2009; Korsten, 2020; Piller ve Takahashi, 2011; Watkins, Razee ve Richters, 2012).

Tüm ev sahibi ülkeler, ZYEB’lerle yaşadıkları tecrübeler ve yapılan birçok akademik çalışma (Blake, Bennets Kneebone, Mcleod, 2017; Morrice, Tip, Collyer ve Brown, 2019; Tip, Brown, Morrice, Collyer ve Easterbook, 2019; Taylor ve Sidhu, 2012) neticesinde entegrasyonun temel koşulunun dil öğrenme olduğunun farkına varmış ve ZYEB’lere bu minvalde dil eğitimi vermeye çalışmaktadır. Örneğin Almanya’da eyalet sistemi olduğu için her eyalet kendine özgü kanunlara göre zorla yerinden edilmiş bireylere Almanca eğitimi vermektedir. Bazı eyaletlerde hoş geldin sınıfları ve bu sınıflardaki öğretmenlerin belirlediği saatlere göre, bazılarında daldırma modeli, bazılarında bütünleştirici, bazılarında kısmen bütünleştirici, bazılarında paralel model, bazılarında ise okul bitirme sertifikasına sahip paralel modele göre eğitim verilmektedir. Burada verilen eğitimin içeriği ve

saatleri ilgili mevzuatların izin verdiği ölçüde okul idaresi ile öğretmenlerin görüşlerine göre değişmektedir (Massumi vd., 2015). Bununla beraber Almancanın ikinci dil/yabancı olarak öğretiminde (AİD/AYD) görev alacak nitelikli eleman ihtiyacı yeterince karşılanamamıştır (Niemeyer, 2014; Özşavlı, 2019). İsveç'te ise zorla yerinden edilen okul çağındaki çocuklar, eğitim konusunda İsveç'e varır varmaz İsveçli çocuklarla aynı haklara sahip olurlar. Bu yüzden doğrudan İsveçli akranlarının oldukları sınıflara kayıt olurlar. Öğrencilerin tüm ihtiyaçları, hangi eğitimleri almaları gerektiği konusu okul müdürünün sorumluluğundadır. Dolayısı ile öğrencilerin kaç saat İsveççe dil desteği alacağı müdür tarafından belirlenmektedir. İsveççenin ikinci dil olarak öğrenimi (İİD), temel bir ders olan İsveççe (Türkiye'deki Türkçe dersleri gibi) gibi kendine özgü öğretim müfredatı ve yöntemleri olan bir ders olduğundan İsveç okullarına kaydedilen zorla yerinden edilmiş öğrenciler bu konuda özel olarak yetişmiş öğretmenlerin verdiği bir İİD eğitimi almaktadır (Nilsson ve Bunar, 2016). Lübnan'da ise işler biraz daha karışıktır. Suriyeli mülteci öğrenciler ilk zamanlarda doğrudan Lübnan eğitim sistemine dahil edilmiştir. Ancak özellikle Fen ve Matematik derslerinin İngilizce ya da Fransızca olması, Suriyeli öğrencilerin bu derslerde başarısız olmalarına neden olmuştur. Bazı ulusal ve uluslararası özel kuruluşların desteğiyle küçük çaplı bazı kurslar açıl-sa da fon yetersizliğinden bu kurslar uzun sürmemiştir. İlerleyen süreçte ise Lübnan hükümeti ikili okul sistemine geçmiştir. Sabahtan saat 14.00'e kadar Lübnanlı öğrenciler, 14.00'ten 19.00'a kadar Suriyeli öğrenciler Suriye müfredatına ya da Suriyeli öğrenciler için uyarlanmış Lübnan müfredatına göre eğitim almaya çalışmıştır (Brun ve Shuayb, 2020; Shuayb, Makkouk ve Tattunji, 2014).

Görüldüğü üzere her bir ülke ZYEB'ler için, belli bakış açılarına ve iltica/sığınma politikalarına göre dil eğitimi sunmaktadır. Ancak bu farklılıklar standartlaşmanın önüne geçmekte, bu da hedef dil/leri öğrenememe ve entegrasyon sorununa yol açmaktadır. Ortadoğu ülkeleri, Pakistan, Afganistan, Ukrayna, Sudan, Venezuela, Filistin, bazı Afrika ülkeleri vb. ülkelerde savaş ve siyasi gerilimlerin devam ettiği düşünüldüğünde ZYEB sorunu da devam edecektir. Neticede, ZYEB'lere yönelik dil eğitimi ve niteliği sorununun yaşanması da kaçınılmaz hale gelecektir. Hal böyle iken özellikle yaşadıkları travma sonrası stres bozukluğu, barınma, istihdam, eğitim sorunu ve ihtiyaçlarından dolayı özel bir yere sahip olan ZYEB'ler için mümkün mertebe belli standartları olan, çerçevesi belirlenmiş bir dil

eğitimine ihtiyaç duyulacağı aşikârdır. Bunu sağlayabilmek için de tüm ülkelerde bu alanda yapılan akademik çalışmaların birlikte analiz edilerek genel sonuçlara ulaşılması gerektiği düşünülmüştür.

Böyle bir ihtiyacı karşılayabilmek için öncelikle ilgili alanyazında yapılan tüm çalışmaların bir bütün olarak ele alınması, konunun nasıl çalışıldığının enine boyuna irdelenmesi, ne yönde seyir ettiği ve en çok hangi açılardan ele alındığının bilinmesi gerektiği ifade edilebilir. Bu bilgileri en kısa ve en etkili biçimde edinmenin yolu ise bibliyometrik analiz yöntemidir. Çünkü son yıllarda her alanda olduğu gibi dil alanında da artan bibliyometrik analizler; bu alandaki eğilimleri, araştırma konularını, kullanılan yöntemleri ve yayınlanan dergilerdeki etkinlik düzeylerini incelemeye olanak tanımaktadır (Moed, 2005). İlgili alanyazına bakıldığında ZYEB’lerle ilgili birçok bibliyometrik analiz çalışması yapıldığı görülmektedir. Bunların bazıları (Al-Dekah, 2024) psikoloji, bazıları (İbragimova ve Zuzak, 2020; Pazarcıkcı ve Efe, 2024) sağlık, bazıları (Aygün, Akdemir ve Duran, 2024; Reis, vd., 2024) ekonomi, bazıları (Arar, Örücu ve Gümüş, 2024) eğitim, bazıları (Atçeken ve Dik, 2023; Baş, 2024; Elitaş ve Elitaş, 2024; Hossain, 2022; Sweileh, 2018) belli bir etnik kökenden olan ZYEB’lere ya da belli bir ev sahibi ülkenin alan yazınına odaklanmış olup buradaki genel durumu incelemiştir. Dil alanında da bir çalışma (Baker vd., 2008) tespit edilebilmiştir. Ancak bu çalışma daha çok ZYEB’lerle ilgili basında yer alan ifadelerin söylem analizine odaklanan yayınlarla ilgili bir çalışmadır. Çalışmamıza benzer bir şekilde Alan (2020) ilgili çalışmalardan hareketle Suriyelilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları incelemiştir. Ancak bu çalışma bir meta-sentez çalışması olup doğrudan ve sadece Suriyeliler ve bunlara verilen Türkçe eğitiminde yaşanan sorulara odaklanmıştır. Bu bağlamda çalışmamızdan farklılaşmaktadır. Çalışmamıza amaç ve yöntem açısından en yakın çalışma Aydın ve Altuntaş Gürsoy’un (2022) yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanyazınında Suriyeliler üzerine yaptığı eğilim araştırmasıdır. Yöntem açısından çalışmamıza benzeyen araştırma yine sadece Suriyeliler ve yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanyazınına odaklanması açısından çalışmamızdan ayrılmaktadır. ZYEB’lerin dil eğitimine yönelik bir bibliyometrik analiz çalışmasına rastlanılmaması ilgili alanyazın için önemli bir eksiklik olmakla beraber yukarıda sözü edilen ihtiyacın henüz giderilemediğini de göstermektedir. Bu çalışma hem ilgili alan yazındaki boşluğu hem de sözü edilen gereksinimi karşılamak amacıyla yapılmıştır. Daha ayrıntılı bir ifadeyle bu çalışmanın

amacı, ZYEB’lerin kaldıkları ülkelerde aldıkları dil eğitimlerine yönelik akademik çalışmaların performanslarını belirli ölçütlere (yayın sayısı, yayınların yıllık dağılımı ve büyüme oranı, en çok atıf alan yayınlar, en çok çalışıldıkları ülkeler, ilgili konuda en çok atıf alan yazarlar ve dergiler, ilgili konuda en çok kullanılan anahtar sözcükler ve bunların yıllık değişimi vb.) göre bibliyometrik analiz yöntemiyle belirlemektir. Bu sebeple aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. ZYEB’lere dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalarla ilgili genel bilgiler (yayın sayısı, yayınlandıkları kaynaklar, yayın başına düşen atıf sayısı, zaman aralığı, yıllık büyüme oranı vb.) nelerdir?
2. ZYEB’lere dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Performans ölçütlerine göre (atıf sayısı) ZYEB’lere dil öğretimi konusunda ilk 10 yayın hangileridir?
4. Performans ölçütlerine (h, g, m indekleri; toplam atıf, yayın sayısı) göre ZYEB’lere dil öğretimi konusunda ilk 10 dergi hangileridir?
5. Performans ölçütlerine (h, g, m indekleri; toplam atıf, yayın sayısı) göre ZYEB’lere dil öğretimi konusunda ilk 10 yazar hangileridir?
6. ZYEB’ler dil öğretimi konusunda en çok çalışma yapılan kurumlar hangileridir ve bu kurumlarda yapılan yayınların yıllara göre dağılımı nasıldır?
7. Performans ölçütlerine göre (Toplam atıf, yayın başına ortalama atıf sayısı, yayın sayısı) ilk 10 ülke hangileridir?
8. ZYEB’lere dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar sözcükler hangileridir?
9. ZYEB’lere dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar sözcüklerin zaman içinde değişimi nasıldır?

Yöntem

Bu çalışmada, ZYEB’lere gittikleri ülkelerde verilen dil eğitimlerine yönelik akademik çalışmaları incelemek için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, WoS, Scopus, DOAJ... vb. veri tabanlarındaki akademik yayınların sistematik bir şekilde incelenmesini sağlayan nicel bir yöntem olup (Kişi, 2022) bu yayınların çıktılarını üzerinde belirli bir alandaki küresel araştırma eğilimlerini anlamak (Alsharif, Salleh

ve Baharun, 2020; Passas, 2024) için yapılır. Daha ayrıntılı bir ifadeyle bu yayınlardaki toplam bilimsel bilgiyi açıklamak ve görselleştirmek için yazarların ve yayınların üretkenliklerini, performanslarını ve bağlantılarını keşfederken yeni eğilimler ve akademik gruplar arasındaki iş birliğinin ve rekabet durumunun açığa çıkarılması (Turgut, 2023) amacıyla yapılır. Böylece, makale ve dergi performansında ortaya çıkan eğilimler, iş birliği modelleri ve araştırma bileşenleri ortaya konarak ve mevcut alanyazında belirli bir alanın entelektüel yapısı keşfedilerek (Donthu vd., 2021; Çolakoğlu, 2024; Hırlak ve Çolakoğlu, 2023) söz konusu alana bütüncül bir katkı sunmaya çalışılır.

Genel olarak bibliyometrik analiz, performans analizi ve bilim haritalama olmak üzere iki aşamadan oluşsa da; performans analizi, bibliyometrik analizin temelidir. Araştırma performansının değerlendirilmesi, toplam yayınlar, yazar katkıları ve atıflarla ilgili göstergeler gibi ölçütleri kullanarak araştırmacıların, kurumların ve ülkelerin etkisini değerlendirmeyi içerir (Passas, 2024). Bu çalışmada da araştırma bileşenlerinin (yayınlar, kaynaklar, dergiler, kitaplar ile yazarlar, yayınların ait olduğu ülkeler, kurumlar ve yayınlarda kullanılan anahtar kelimeler gibi) ZYEB’lerin git-tikleri ülkelerdeki dil eğitimlerine performansları (katkıları) belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada kullanılacak veriler; hem sağlam, özgün, kaliteli ve yayınları sistemli bir şekilde indeksleme özelliği (Li, Rollins ve Yan, 2018) hem de dünyanın önde gelen analitik bilgi ve bilimsel atıf arama platformu olması nedeniyle Clarivate Analytics Web of Science (WoS) (Zhu ve Liu, 2020) taranarak elde edilmiştir. 20/12/2024 tarihinde yapılan taramalarda yıl açısından herhangi bir kısıt kullanılmamıştır. Kısıtlar ise şu şekildedir: Dil, İngilizce; yayın türleri kitap, kitap bölümü, makale ve bildirilerdir. WoS’ta yer alan yayınların başlıkları, özetleri ve anahtar kelimeleri içerisinde “refugee”, “asylum seeker”, “language education”, “language learning” sözcükleri için “refugee” or “asylum seeker” and “language education” or “language laerning” sözcük grupları yazılarak tarama yapılmış ve toplamda 289 yayınlık bir veri seti elde edilmiştir. Bu veri seti incelendiğinde, 4 yayının tekrar ettiği görülmüş ve tekrar eden bu yayınlar veri setinden silinmiştir. Sonuç olarak toplamda 285 yayından oluşan bir veri seti elde edilmiş ve performans analizi bu veri seti üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Analiz için R yazılımında yer alan Bibliyometrix paketi ve Biblioshiny web ara yüzü (Aria ve Cuccurullo, 2017) kullanılmıştır.

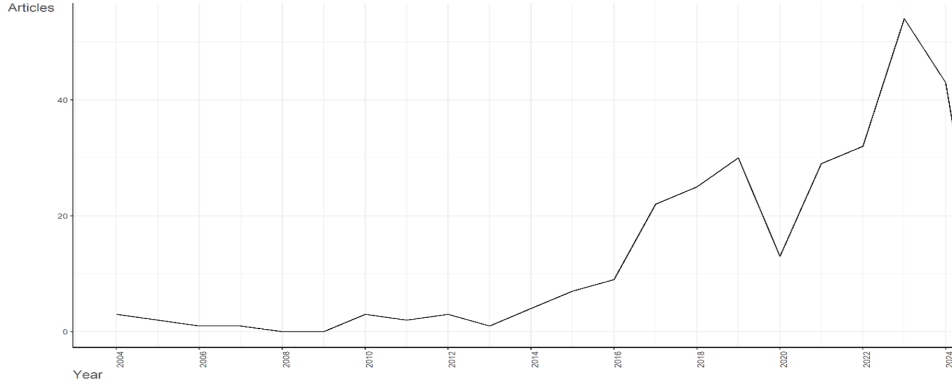
Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde, yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgular tablo, grafik ve şekillerle gösterilmekte ve yorumlanmaktadır.

Tablo 1. *Genel tanımlayıcı bilgiler*

Zaman aralığı	2004-2025
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, Bildiriler vs.)	173
Toplam yayın	285
Yayın sayısının yıllık büyüme oranı (%)	5.1
Yayınların ortalama yaşı	4,98
Yayın başına ortalama atıf	6,31
Anahtar kelimeler	953
Yazar sayısı	568
Tek yazarlı yayınlar	88
Yayın başına ortak yazar	2,41
Uluslararası ortak yazarlık	11,23

Tablo 1'e göre mültecilere yönelik dil eğitimiyle ilgili 2004-2024 yılları arasında 173 farklı kaynakta toplam 285 yayın üretilmiştir. Yayınların ortalama yaşı 4,98 iken yayın sayısının yıllık büyüme oranı %5,1'dir. Bir yayının ortalama yaşının yaklaşık 5 olması ve yayın sayısının yıllık artış oranının %5 civarında olması mültecilere yönelik dil eğitimi konusunun güncel ve çalışılmaya devam eden bir konu olduğunu göstermektedir. Yayın başına ortalama atıf sayısı ise 6,31'dir. Mültecilere yönelik dil eğitimi konusundaki yayınlar toplamda 568 yazar tarafından yazılmış olup bunların 88'i tek yazarlıdır. Yayın başına ortak yazar oranı %2,41 iken uluslararası ortak yazarlık oranı ise %11,23 gibi yüksek bir değerdir. Bu da mültecilere yönelik dil eğitimi konusunun uluslararası ölçekte çok çalışıldığını göstermektedir.

Grafik 1. Yayınların yıllara göre dağılımı

Grafik 1’de yayınların yılları göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre 2004-2013 yılları arasında nispeten dalgalanmalar olsa da genel olarak düşük sayıda sabit bir dağılım görülmektedir. 2013 yılından (2019-2020 hariç) 2023 yılına kadar ise sürekli bir artış göze çarpmaktadır. Bilindiği üzere 2011 yılında başlayan Suriye olayları ve bu olaylar neticesinde yaklaşık 6,5 milyon kişi Suriye’yi; 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı neticesinde yaklaşık 7,6 milyon kişi Ukrayna’yı terk edip geçici korumaya, sığınmacı ya da mülteci statüsü altında başka ülkelere göç etmiştir. Mülteci ve sığınmacı sayısındaki bu yüksek artışların mültecilere yönelik dil eğitimi konusundaki bilimsel çalışmaları arttırdığı söylenebilir.

Tablo 2. En çok atıf alan ilk 10 yayın

Yayın	Başlık	Dergi	Atf
Watkins vd. (2012)	‘I’m Telling You ... The Language Barrier is the Most, the Biggest Challenge’: Barriers to Education among Karen Refugee Women in Australia	Australian Journal of Education	93
Piller ve Takahashi (2011)	Linguistic diversity and social inclusion	International Journal of Bilingual Education and Bilingualism	80

Crul vd. (2019)	How the different policies and school systems affect the inclusion of Syrian refugee children in Sweden, Germany, Greece, Lebanon and Turkey	Comparative Migration Studies	70
Le Pichon, Cummins ve Vorstman (2021)	Using a web-based multilingual platform to support elementary refugee students in mathematics	Journal of Multilingual and Multicultural Development	64
Warriner (2007)	Language learning and the politics of belonging: Sudanese women refugees becoming and being“American”	Antropology and Education Quarterly	61
Hugo (2013)	The economic contribution of humanitarian settlers in Australia	International Migration	51
Morrice vd. (2021)	‘You can’t have a good integration when you don’t have a good communication’: English-language Learning Among Resettled Refugees in England	Journal of Refugee Studies	48
Taşkın ve Erdemli (2018)	Education for Syrian Refugees: Problems Faced by Teachers in Turkey	Eurasian Journal of Educational Research	40
Warriner (2015)	‘Here, without English, you are dead’: Ideologies of language and discourses of neoliberalism in adult English language learning	Journal of Multilingual and Multicultural Development	40
Karam (2017)	Language and Identity Construction: The Case of a Refugee Digital Bricoleur	Journal of Adolescent and Adult Literacy	33

Tablo 2'deki veriler, en çok atıf alan ilk 10 yayını, bunların yazarlarını, yayımlandıkları kaynakları ve aldıkları atıfları göstermektedir. En çok alıntılanan ilk 5 yayın incelendiğinde, Watkins, Razee ve Richters (2012) tarafından yapılan ve Australian Journal of Education dergisinde yayınlanan "I'm telling you ... The language barrier is the most, the biggest challenge": barriers to education among Karen refugee women in Australia" isimli çalışmanın 93 atıfla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Çalışma, Avustralya'daki Karen mülteci kadınlar arasında İngilizce dil eğitimini, katılımı ve başarıyı etkileyen faktörleri incelemektedir. Katılımcıların tamamı İngilizce dil yeterliliği ve iletişimdeki zorluğu refahlarını etkileyen 'bir numaralı' sorun olarak tanımlamıştır. Ayrıca, cinsiyete dayalı, kültürel ve sosyo-politik etkenlerin katılımcıların eğitime engel teşkil ettiği, bu sebeple eğitimde mültecilerin geçmişlerine, kültürlerine ve cinsiyetlerine karşı daha fazla hassasiyetin gerekli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışma, özellikle eğitim, istihdam ve entegrasyon konusundaki temel engelin dil olduğunu ortaya çıkardığından mültecilerin dil eğitimine ne kadar ihtiyaç duyduklarını gözler önüne sermesi açısından oldukça önemlidir. Bu konuda en çok atıf almasını sağlayan unsurun da bu olduğu söylenebilir. Piller ve Takahashi'nin (2011) International Journal of Bilingual Education and Bilingualism dergisinde yayınlanan "Linguistic diversity and social inclusion" adlı makalesi, 80 atıfla ikinci sırada yer almaktadır. Makale, aslında derginin özel sayısı ve bu sayının odaklandığı noktalar hakkında genel bilgiler vermektedir. Sonuç kısmında ise neoliberal piyasa demokrasi-lerde sosyal katılım gündemi yaygın olarak benimsenmiş olsa da, bunların sosyal katılım politikalarının genellikle dil yeterliliğinin ve dil ideolojilerinin dilsel olarak çeşitli toplumlarda sosyal katılıma nasıl aracılık ettiğine kör olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple dilbilimcilerin sosyal katılım gündemine dahil edilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Comparative Migration Studies dergisinde Crul vd. (2019) tarafından yayınlanan "How the different policies and school systems affect the inclusion of Syrian refugee children in Sweden, Germany, Greece, Lebanon and Turkey" başlıklı makale 70 atıfla 3. sıradadır. Adından da anlaşılacağı üzere çalışma, farklı politikalar ve okul sistemlerinin Suriyeli mülteci çocukların İsveç, Almanya, Yunanistan, Lübnan ve Türkiye'deki okul sistemlerine katılımını nasıl etkilediğine odaklanmaktadır. Çalışmada beş ülkenin çocukları eğitim sistemine dahil etmenin çok farklı yollarını temsil ettiği vurgulanmaktadır. Zorunlu okula erişim, zorunlu okul çağından sonra erişim, hoş geldin veya

daldırma sınıfları, ikinci dil eğitimi ve izleme mekanizmaları gibi ulusal kurumsal düzenlemeler karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak çocukları mümkün olan en kısa sürede normal sınıflara dahil etmenin okul başarısı için en iyi şansı sağladığı, ancak mülteci çocukları uzun süreler boyunca ayrılmış paralel bir okul sisteminde eğitmenin genellikle okuldan ayrılma veya hiç okula gitmeme ile sonuçlandığı ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuçları arasında, her bir ülkenin farklı entegrasyon politikasına sahip olması, bu farklılıkların olumlu ve olumsuz sonuçları olduğu da görülmektedir. Bu da çalışmamızın giriş bölümünde ifade ettiğimiz “*mültecilere dil eğitimi sağlama noktasında uluslararası uygulama birliğinin olmadığı*” yargısını desteklemektedir. 4. sırada 64 atıfla Le Pichon, Cummins ve Vorstman (2021) tarafından Journal of Multilingual and Multicultural Development dergisinde yayınlanan “Using a web-based multilingual platform to support elementary refugee students in mathematics” adlı makale gelmektedir. Çalışma yeni bir web tabanlı çok dilli öğrenme platformunun uygulanmasına odaklanmaktadır. Bu platform, içeriğin öğrencilerin dilleri de dahil olmak üzere aynı anda farklı dillerde sunulmasına olanak tanıyan, yerel müfredata uygun içerik bilgisine erişim sağlayan ve bunu yaparken özellikle dilsel ve kültürel olarak artan çeşitliliğe sahip bir bağlam ışığında, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ortaya çıkan ihtiyaçlarına yanıt veren bir programdır. Sonuçlar, bu çok dilli web tabanlı platformun kullanımının öğrencilerin öğrenme özerkliğini ve matematiğe karşı olumlu bir tutumu teşvik edebileceğini göstermiştir. Ayrıca, öğretmenlerin sınıflarında dijital ve dil dostu stratejileri uygulama becerilerini geliştirmek için ek stratejilere ihtiyaç duyulabileceği de tespit edilmiştir. 5. sırada ise 61 atıfla Warriner’in (2007) Antropology and Education Quarterly dergisinde yayınlanan “Language learning and the politics of belonging: Sudanese women refugees becoming and being American” adlı makalesi yer almaktadır. Makalede, dil ideolojileri ve dil öğrenimi, göç ve aidiyet söylemleri ve bireysel dil öğrenenlerin gerçek yaşam deneyimleri arasındaki karmaşık ilişki araştırılmaktadır. Analizler; eğitim erişimi, ekonomik istikrar ve sosyal üyelik sorularının, özellikle savaştan zarar görmüş Afrika bağlamlarından yeni gelen göçmenler ve mülteciler için bir dizi sosyal, politik ve tarihsel faktörden nasıl etkilendiğini göstermektedir. Özellikle dil erişimi ve dil ideolojilerinin göçmenler ve mülteciler için aidiyet ve katılım politikalarıyla yakından ilişkili olduğu bazı yollar tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere 5 makalenin ulaştığı ortak sonuç, ZYEB’lerin ister eğitim sistemine

ister ekonomik sisteme isterse de topluma dahil edilmelerinin önündeki temel engelin dil sorunu olduğu, bu sorunu çözmenin yolunun ise nitelikli bir dil eğitimi olduğudur. Bu çalışmaların ZYEB'lere dil eğitimi konusunda en çok atıf alan çalışmalar olmasını sağlayan özelliğin ulaştıkları bu ortak sonuç olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3. Performans ölçütlerine göre ilk 10 dergi

Dergiler	h	g	m	TA	YS	BY
Language Learning in Higher Education	5	6	0.714	43	11	2019
Language and Intercultural Communication	4	7	0.333	76	7	2014
Adult Education Quarterly	3	4	0.500	25	4	2020
Journal of International Migration and Integration	3	3	0.750	17	3	2022
Journal of Refugee Studies	3	6	0.375	95	6	2018
Language Learning	3	3	0.188	10	3	2010
Tesol Quarterly	3	5	0.273	59	5	2015
Applied Linguistics Review	2	3	0.250	15	3	2018
Australian Journal of Education	2	2	0.143	114	2	2012
Australian Review of Applied Linguistics	2	2	0.222	7	5	2017

Not: TA: Toplam Atıf; YS: Yayın Sayısı; BY: Başlangıç yılı

Tablo 3'te h, g ve m indeskleri ile toplam atıf, yayın sayısına göre mültecilere verilen dil eğitimi konusunda en etkili 10 dergiye ilişkin veriler yer almaktadır. g indeksi ve toplam atıf sayısındaki değerler açısından 2. sıradaki derginin gerisinde olmasına rağmen diğer tüm verilerde bütün dergilerden daha yüksek değerlere sahip Language Learning in Higher Education dergisi ilk sırada yer almış ve mültecilere verilen dil eğitimi konusunda en etkili dergi olmuştur. Language and Intercultural Communication dergisi m indeksi kendinden sonraki dergiden düşük olmasına rağmen diğer değişkenler açısından daha yüksek değerlere sahip olduğu için 2. en etkili dergi olmuştur. Tıpkı 2. sıradaki Language and Intercultural Communication dergisi gibi Adult Education Quarterly dergisi, m indeksi kendinden sonraki dergiden düşük olmasına rağmen diğer değişkenler açısından daha yüksek değerlere sahip olduğu için 3. en etkili dergi olmuştur. Journal of International Migration and Integration dergisi 4. sırada yer alırken adından da anlaşılacağı üzere doğrudan mültecilere yönelik çalışmaları yayın-

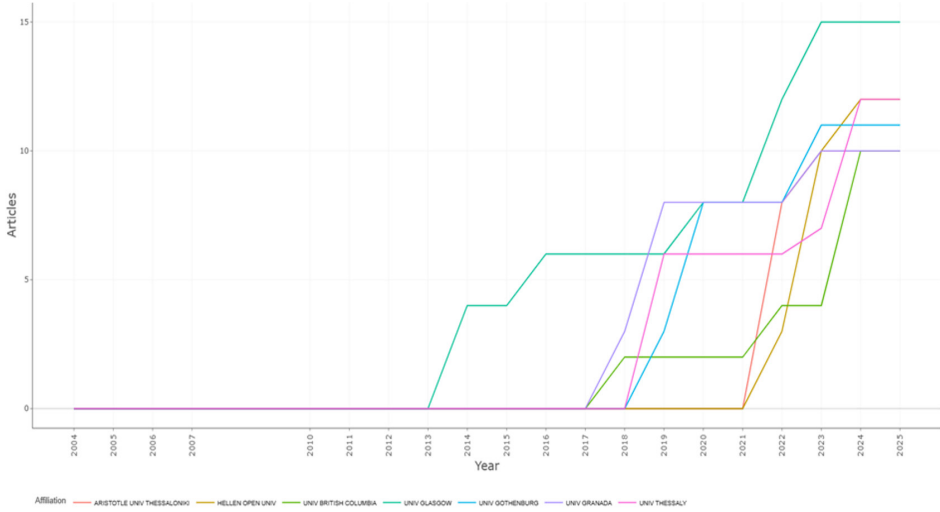
layan Journal of Refugee Studies dergisi, kendinden önceki dergiyle aynı h indeksi değerine sahip olup sadece m indeksi daha düşük olmasına rağmen 5. sırada yer almaktadır. Bu dergileleri sırasıyla Language Learning, Tesol Quarterly, Applied Linguistics Review, Australian Journal of Education, Australian Review of Applied Linguistics dergileri takip etmektedir.

Tablo 4. Performans ölçütlerine göre ilk 10 yazar

Yazarlar	h	g	m	TA	YS	BY
Linda Bradley	3	3	0.333	33	3	2017
Victoria Abou-Khalil	2	4	0.286	16	4	2019
Khaled Walid Al-Sabbagh	2	2	0.286	12	2	2019
Evelyn Arizpe	2	2	0.167	54	2	2014
Caroline Bagelman	2	2	0.167	54	2	2014
Lorna Bartram	2	2	0.286	12	2	2019
Martha Bigelow	2	2	0.125	7	2	2010
Hannah Brumbaum	2	2	0.500	6	2	2022
Mei-Rong Alice Chen	2	2	0.500	4	2	2022
Edwin Creely	2	3	0.400	17	3	2021

Not: TA: Toplam Atıf; YS: Yayın Sayısı; BY: Başlangıç yılı

Tablo 4’te performans ölçütlerine göre ilk 10 yazara ait veriler yer almaktadır. Buna göre Linda Bradley, yayın sayısı hariç, hem h, g ve m indekleri hem de toplam atıf sayısı bakımından en yüksek değerleri sahip en etkili yazardır. g indeksinde ilk sıradaki yazardan daha yüksek puana sahip olmasına rağmen diğer ölçütlere göre daha düşük puanlara sahip olduğundan Victoria Abou-Khalil 2. en etkili yazardır. h, g ve m indeksleri açısından aynı puana sahip olup yayın sayısı daha fazla olmasına rağmen toplam atıf sayısı düşük olduğu için Khaled Walid Al-Sabbagh, 2. sırayı Victoria Abou-Khalil’e bırakıp 3. sırada yer almıştır. Tüm ölçütlerde aynı puanlara sahip olan Evelyn Arizpe ve Caroline Bagelman sırasıyla 4. ve 5. en etkili yazarlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yazarları sırasıyla Lorna Bartram, Martha Bigelow, Hannah Brumbaum, Mei-Rong Alice Chen ve Edwin Creely isimli yazarlar takip etmekte ve böylece mültecilere verilen dil eğitimi konusunda en etkili 10 yazar listesi tamamlanmaktadır.

Grafik 2. Yıllara göre kurumlardaki yayınların dağılımı

Şekil 2, ZYEB’lere dil eğitimi konusunda en çok yayın yapan 10 üniversiteyi ve bu üniversitelerde yapılan yayınların yıllara göre dağılımını göstermektedir. Buna göre yayınların ilk başladığı yıl olan 2004 yılından itibaren 2013 yılına kadar bu 10 üniversite içerisinde sadece Granada Üniversitesi’nde yayın yapılmıştır. 2013 yılından sonra Glasgow Üniversitesi de sürece dahil olup 2024 yılı sonuna kadar en çok yayın yapan ülke olmuştur. Diğer üniversitelerin yayın sürecine dahil olması ise 2017 yılında gerçekleşmiştir. Bunun sebebinin özellikle 2016 yılında Almanya’nın Suriyeli mültecileri kabulü için Dublin Protokolü’nü delmesi ve Suriyelilerin Almanya’ya gelmek için bazı Avrupa ülkelerini geçtikten sonra Almanya’ya ulaşmaları olduğu söylenebilir. Nitekim 2017-2024 yılları arasında, bazen sabit aralıklar olsa da, genel olarak sürekli bir yayın artışı gözlemlenmektedir. 2024 yılına kadar ilk 10 üniversitede yapılan yayınların sayıları şu şekildedir: Glasgow Üniversitesi 15, Hellen Open Üniversitesi 12, Thessaly Üniversitesi 12, Gothenburg Üniversitesi 11, Aristotle 10, British Columbia Üniversitesi 10, Granada Üniversitesi 10, Kyoto 9, Monash 9, Democritus Üniversitesi 8.

Tablo 5. *Performans ölçütlerine göre ilk 10 ülke*

Ülke	Toplam Atıf	Yayın Başına Ortalama Atıf	Yayın Sayısı
Avustralya	405	13.50	82
ABD	400	8.70	122
Birleşik Krallık	194	6.50	81
Kanada	182	8.70	67
Türkiye	145	8.10	50
Almanya	80	5.70	47
Hollanda	79	11.30	17
İsveç	65	7.20	32
İspanya	52	2.60	51
Norveç	6	1,20	18

Tablo 5 zorla yerinden edilmiş göçmenlere dil öğretimi konusunda en çok yayın yapan ilk 10 ülke, bu ülkelerdeki yayınlara yapılan atıflar ile yayın başına düşen atıf sayısını göstermektedir. ABD en çok yayın yapan (f: 122) ülke olmasına rağmen atıf sayısında (f: 400) ikinci sıradadır. Avustralya yayın sayısı (f:82) olarak ikinci sıradayken en çok atıf alan ülke olmuştur. Birleşik krallık hem yayın sayısı (f:194), hem toplam atıf sayısı (81) olarak 3. sırada yer almaktadır. Kanada 67 yayın ve 182 atıfla 4., Türkiye 50 yayın ve 145 atıfla 5., Almanya 47 yayın ve 80 atıfla 6., Hollanda 17 yayın ve 79 atıfla 7., İsveç 32 yayın ve 65 atıfla 8., İspanya 51 yayın ve 52 atıfla 9., Norveç ise 18 yayın ve 33 atıfla 10. sıradadır. Ancak yayın başına ortalama atıf sayısına bakıldığında bu sıralamanın değiştiği görülmektedir. Yayın başına ortalama atıf sayısına göre Avustralya (f:13.5), 1., Hollanda (f:11.33) 2., ABD (f:8.7) 3., Kanada (f:8.7) 4., Türkiye (f:8.1) 5., İsveç (f:7.2) 6., Birleşik Krallık (f: 6,5)7., Almanya (f: 5.7) 8., Yeni Zelanda (f:5.5) 9., İspanya (f:2,6) 10. sırada yer almaktadır. Norveç yayın sayısına göre ilk 10 ülke arasında 10. sıradayken yayın başına ortalama atıf sayısına göre sıralamaya girememiştir. Yeni Zelanda ise yayın sayısına göre ilk 10 ülke arasına girememişken ortalama atıf sayısına göre İspanya'yı da geride bırakarak 9. sırada ilk 10'un arasına girebilmiştir.

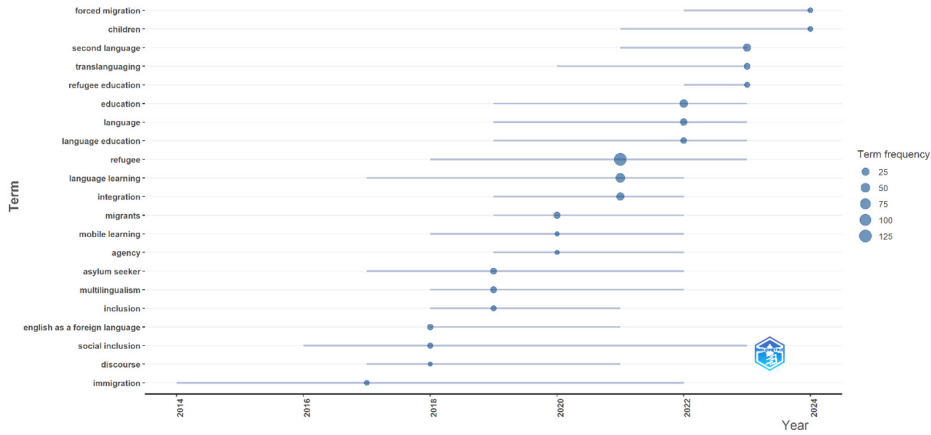
Yazarların çalışmalarında kullandıkları anahtar kelimelere bakıldığında toplam 953 farklı anahtar kelime kullanıldığı görülmektedir (bkz. tablo 1), ancak bu anahtar kelimeler incelendiklerinde bazılarının eş anlamlı, bazı-

larının çoğul, bazılarının kısaltma olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple kelime tekrarı yaşanmaması adına, bu kelimeler tek bir kelimeye birleştirilmiş ve toplamda 596 farklı anahtar kelime elde edilmiştir. Bu 596 kelime için yapılan analiz sonucunda en sık kullanılan 50 anahtar kelimeye ait kelime bulutu aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 1. Kelime bulutu

Kelime bulutunda yer alan anahtar kelime i çerisinde ilk 10'a giren sözcükler ve bunların tekrarlanma sayısı ise şöyledir: refugee 125, language learning 50, migrant 41, education 30, integration 29, second language 28, language 18, migration 17, asylum seeker 13, translanguaging 13. Ancak bu kelimelerin kullanım sıklığının zaman içinde değiştiğini söylemek mümkündür.

Grafik 3. Anahtar kelimelerin zaman içinde değişimi

Şekil 4 incelendiğinde, ZYEB'lere verilen dil eğitimiyle ilgili ilk çalışmalarda daha çok immigration (göç) ve göçün bir gerekliliği olarak social inclusion (sosyal katılım), inclusion (katılım) ve multilingualism (çok dillilik) gibi kavramlar anahtar kelimeler olarak görülmektedir. Bu durum, zorla yerinden edilmenin daha çok göç ile ilişkilendirildiğini, bu sebeple ZYEB'lerin birer göçmen gibi algılandığını göstermektedir. Ancak ilerleyen süreçte refugee (mülteci) ve integration (entegrasyon) kavramları ile entegrasyonun temel koşulu olan language learning (dil öğrenme) ve language education (dil eğitimi) kavramlarının çalışılmaya başladığı ve bunların giderek arttığı görülmektedir. Bu durumun özellikle Ortadoğu ve Avrupa'ya büyük göç dalgalarının yaşanmasına sebep olan Suriye olaylarının yaşandığı 2011 (Avrupa için 2016) dönemi ve sonrasına denk geldiği ifade edilebilir. Sonraki süreç ise zorla yerinden edilen bireylerin sayısının fazlalığının Türkiye, Lübnan ve İran gibi ülkelerde (en azından önemli bir kısmına) mülteci statüsü verilmediğinden, ki bu Avrupa ülkelerinde de geçerli olacaktır, bu durumdaki insanları kapsayacak zorla yerinden edilme kavramının ortaya çıkmasına ve çalışılmasına zemin hazırladığı söylenebilir. Nitekim şekilde de görüldüğü üzere son yıllarda zorunlu göç anlamında forced migration kavramı ve buna bağlı olarak da zorunlu göçe maruz kalmış bireyleri, yani mülteci ve sığınmacıları genel olarak ifade edebilmek için İngilizce “zorla yerinden edilmiş insanlar” anlamında “forcibly displaced people” gibi çatı bir kavram ortaya çıkmıştır. Çalışmamızın başlığında ve diğer bölümlerinde bu çatı kavramın kullanılmasının sebebi de budur. Söz konusu eğitim olunca zorla yerinden edilmeden en çok

etkilenen çocuklar olduğu ve son zamanlarda zorla göçe maruz kalmalar arttığı için forced migration (zorunlu göç) ve children (çocuklar) sözcükleri, anahtar kelimeler içinde en sık rastlanan sözcükler olmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada ZYEB'lere gittikleri ülkelerde verilen dil eğitimi konu alan ve WoS veri tabanı üzerinden İngilizce dil kısıtı kullanılarak elde edilen yayınlar, bibliyometrik performans analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada ilgili yayınların başlıkları, özetleri ve anahtar kelimeleri içerisinde “refugee” or “asylum seeker” and “language education” or “language learning” sözcük grupları yazılarak tarama yapılmış ve toplamda 285 yayınlık bir veri seti elde edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Analiz sonuçlarına göre, ZYEB'lere dil eğitimi konusunda ilk yayın 2004 yılında yapılmış ve bu konudaki yayınların sayısı 2013 yılına kadar düşük bir sayıda ve sabit bir hızla seyretmiştir. 2013-2019 yılları arasında bu sayı artmış, ancak 2019-2022 arasında bir düşüş yaşayarak 2022'den sonra tekrar artış eğilimi göstermiştir. Bunun sebebinin, ilgili tarihlerde Suriye (2011 ve sonrası) olayları ile 2022 Rusya-Ukrayna savaşı olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Aydın ve Altuntaş Gürsoy (2022) 2020 yılında bu konuda en çok çalışmanın yapıldığını ifade etmiş ve bunun nedeninin ZYEB'lerin dil eğitimi konusunda başlarda bir sistematığın olmamasını, bu sebeple de veri toplanamaması olarak öne sürmüştür. ZYEB'ler Türk eğitim sistemine yerleştikçe akademik çalışmalar için gereken verileri toplamak kolaylaşmış ve bu sayede akademik çalışmalar artmıştır. Dudak ve Biçer (2021) de 2018 yılından itibaren bu tarz çalışmaların sayısında artış olduğunu ifade etmişlerdir. Burada dikkat çeken konu, 2004'ten daha önceki dönemlerde de zorunlu göç ve bunun neticesinde mülteci ve sığınmacılar olmasına rağmen bu kavramların 2004 yılı ve sonrasındaki çalışmalarda geçmesidir. Bunun sebebi ise ZYEB'lerin sıradan bir göçmen gibi algılanmasıdır. Nitekim McBrien (2005), Taylor ve Sidhu'ya (2012) göre de yakın zamana kadar, göçle ilgili alanyazın zorunlu göç olgusunu görmezden gelmiş ve mültecilerin deneyimlerini diğer göçmenlerin deneyimlerinden farklı olarak dikkate almamıştır. Bu sebeple mülteci öğrencilerin özel ihtiyaçları hem eğitim politikalarını düzenleyen hem de göçmen ve çok kültürlü eğitime odaklanan araştırmalar tarafından göz ardı edilmiştir. Bu konunun ev sahibi ülkeler içinde değil, uluslararası düzeyde ele alın-

ması gerektiği önerilmektedir. Çünkü küresel bir sorunun çözümü, küresel boyutta olur.

ZYEB'lere dil eğitimi ile çalışmaların yazar sayısı ve ortak yazarlık durumu ele alınan diğer bir konudur. Buna göre WoS veri tabanındaki 285 çalışma toplam 568 yazar tarafından kaleme alınmış olup bunların yalnızca 88'i tek yazarlıdır. 197 çalışma ise iki veya daha fazla yazar tarafından kaleme alınmış olup uluslararası ortak yazarlık oranı %11,23 gibi yüksek bir değerdir. Biçer (2017) yabancılara Türkçe eğitimi alanında yazılmış makalelerin araştırma eğilimlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında büyük oranda tek yazarlı ve daha sonra iki yazarlı çalışmaların yoğun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kemiksiz (2021) de yaptığı çalışmasında özellikle makalelerde iki yazarlı çalışmaların (%89) daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Yazar sayılarıyla ilgili benzer sonuçlar, yani araştırmacı sayılarının giderek artmasının konunun çalışıldıkça genişleyip derinleştiğini gösterdiği söylenebilir. Bu durum ZYEB'lerin dil eğitiminin tek boyutlu olmadığını, bireysel çabalarla çözülemeyeceğini, dolayısıyla küresel boyutlarda ele alınması gereken önemli bir konu olduğunu göstermektedir. Her ülkenin farklı iltica politikaları ve göç tecrübeleri olduğu düşünüldüğünde bu ülkelerin deneyimlerinden faydalanmanın ZYEB'lerin dil sorununun çözümünde önemli bir katkısı olacağı söylenebilir. Bu sebeple farklı bakış açılara ve tecrübelere odaklanan uluslararası çalışmaların sayıca artması önerilmektedir.

Çalışmada, konu ile ilgili en çok atıf alan ilk 10 yayın tespit edilmiş ve bunların ilk 5'i başlık ve özet dışında, içerik olarak da incelenmiştir. Bu makalelerin en çok atıf almasını sağlayan ortak özellik ZYEB'lerin sağlık, ekonomi, eğitim vb. her alanda sosyal katılımı ve entegrasyonu için temel koşulunun dil olduğu sonucuna varmış olmalarıdır. Nitekim ilgili alanyazındaki birçok çalışmada (Devlin ve Peacock, 2009; Korsten, 2020; Piller ve Takahashi, 2011; Watkins, Razee ve Richters, 2012) da aynı sonuca ulaşılmıştır. Dolayısıyla ZYEB'lerin mümkün olan en kısa sürede entegrasyonu için ev sahibi her ülkeye ZYEB'lere nitelikli bir dil eğitimi sağlayamaya öncelik vermeleri önerilmektedir.

Çalışmada h, g ve m indeksleri ile beraber en çok atıf alma performans ölçütlerine göre ilk 10 dergi ve yazarlar da ele alınmakla beraber ZYEB'lere dil eğitimi konusunda en çok atıf, yayın başına ortalama atıf ve en çok yayın sayısına göre ilk 10 ülke de tespit edilmiştir. Bu 10 ülke arasındaki

sıralama yayın sayısı ile yayın başına ortalama atıf sayısı ölçütlerine göre değişmektedir. Örneğin yayın sayısı bakımından ABD birinci, Avustralya ikinci sıradayken yayın başına ortalama atıf sayısında tersi bir durum söz konusudur. Birleşik Krallık her iki ölçüte göre üçüncü sıradadır. Türkiye ise yine her iki ölçüte göre beşinci sıradadır. Yeni Zelanda yayın sayısına göre ilk 10'a giremezken yayın başına ortalama atıf sayısına göre 9. sırada yer alarak ilginç bir veri sunmaktadır.

Çalışmanın amacına en çok hizmet eden veri ise anahtar sözcüklerin yıllara göre değişimidir. Başlarda daha çok *immigration* (göç) ve göçün bir gerekliliği olarak *social inclusion* (sosyal katılım), *inclusion* (katılım) ve *multilingualism* (çok dillilik) gibi kavramlar anahtar kelimeler olarak görülürken ilerleyen süreçte *refugee* (mülteci) ve *integration* (entegrasyon) kavramları ile entegrasyonun temel koşulu olan *language learning* (dil öğrenme) ve *language education* (dil eğitimi) kavramlarının çalışılmaya başladığı ve bunların giderek arttığı görülmektedir. Son yıllarda ise en çok kullanılan anahtar sözcüklerin *forced migration* (zorunlu göç) ve *children* (çocuklar) sözcükleri olmuştur. Bu durum konu üzerinde çalışıldıkça ilgili alan yazında ZYEB'lerin, bunlar içerisinde özellikle çocukların hassas bir konu olduğu, yine ZYEB'lerin entegrasyonu ve bunun için de nitelikli bir dil öğretiminin temel koşul olduğu farkındalığına ulaşıldığını göstermektedir. Nitekim Cook ve MyHyun Kim'e (2023) göre mülteci geçmişine sahip çocuklar dünya çapında okullara kaydolmaya devam ettikçe, eğitim ihtiyaçlarına ve deneyimlerine gösterilen ilgi artmıştır. Çünkü okulların mülteci öğrenciler için kapsayıcı bir kültür oluşturmada ne kadar önemli olduğunun giderek daha fazla farkına varılmıştır (Mendenhall, Barlett ve Ghaffar-Kucher 2017; Miller, Ziaian ve Esterman, 2018). Bu da mülteci çocukların eğitimi konusunda akademik çalışmaların sayısını arttırmıştır. Dolayısı ile ZYEB'ler ve özellikle çocukların ev sahibi ülkelerde mümkün olan en kısa sürede eğitim sürecine dahil edilmeleri önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı

Araştırma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışmasına yol açacak durum bulunmadığını beyan ederim.

Katkı Oranı

Tek yazarlıdır. Yazar, çalışmada başka bir yazarın katkısı olmadığını, çalışmanın son halini okuduğunu ve onayladığını beyan etmektedir.

Finansman

Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı

Yazma yardımı için yapay zekâdan yararlanılmamıştır.

Kaynakça

- [1] Alan, Y. (2020). İlgili çalışmalardan hareketle Suriyelilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 119-146, doi: 10.9779/pauefd.748162
- [2] Al-Dekah, A.M., Alrawashdeh, A., Bellizzi, S., Al-Mistarehi, A. H. and Kheirallah, K.A. (2024). The status quo of psychology research on refugees, asylum-seekers and displaced people: a global bibliometric analysis. *International Journal of Migration, Health and Social Care*. <https://doi.org/10.1108/IJMHSC-01-2024-0012>
- [3] Alsharif, A., Salleh, N. Z., ve Baharun, R. (2020). Research trends of neuromarketing: a bibliometric analysis. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 98(15), 2948-2962.
- [4] Arar, K., Örucü, D. ve Gümüş, S. (2024) Educational leadership and policy studies in refugee education: a systematic review of existing research, *Educational Review*, 76(4), 1032-1056. DOI: 10.1080/00131911.2022.2066632
- [5] Aria, M. ve Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: an R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- [6] Atçeken, K. ve Dik, E. (2023). The 11 years bibliometric analysis of Syrian migration. *Journal of Identity and Migration Studies*, 17(1), 67-130.

[7] Aydın, G., Altuntaş Gürsoy, İ., (2022). Yabancı/İkinci dil olarak Türkçe öğretimi alanyazınında Suriyeliler: bir eğilim araştırması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3),1427-1447.

[8] Aygün, S., Akdemir, M. A. ve Duran, C. (2024). Bibliometric analysis of refugee effects to economic development. *Anadolu Üniversitesi sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1547-1562.

[9] Baker vd. (2008). A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. *Discourse & Society*, 19(3), 273-306.

[10] Baş, H. (2024). A bibliometric analysis of web of science publications for research on Syrian refugees studies, 2013-2024. *Middle East Journal Of Refugee Studies*, 9(2), 89-110. DOI: 10.70045/mejrs.1485879.

[11] Biçer, N. (2017). Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 230-247.

[12] Blake, H. L., Bennetts Kneebone, L., ve McLeod, S. (2017). The impact of oral English proficiency on humanitarian migrants' experiences of settling in Australia. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 22(6), 689–705. <https://doi.org/10.1080/13670050.2017.1294557>

[13] Brun, C. ve Shuayb, M. (2020). Exceptional and futureless humanitarian education of Syrian refugees in Lebanon: Prospects for shifting the lens. *Canada's Journal on Refugees* 36(2), 20-30.

[14] Cook, N. ve MyHyun Kim, G. (2023). School inclusion of refugee students: recent trends from international data. *Educational Researcher*, (52)4, 206–218. DOI: 10.3102/0013189X221149396.

[15] Crul, M. vd. (2019). How the different policies and school systems affect the inclusion of Syrian refugee children in Sweden, Germany, Greece, Lebanon and Turkey. *CMS*, 7(10), 1-20. <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0110-6>.

[16] Çelik, T. (2019). The Syrian students in the classes of social studies

teachers from their perspective. *Sakarya University Journal of Education*, 9(2), 383–407.

[17] Çolakoğlu, E. (2024). Destinasyon markası literatürünün bibliyometrik analizi. *Turizm Akademik Dergisi*, 11(2), 317-336.

[18] Devlin, S. ve Peacock, N. (2009). Overcoming linguistic and cultural barriers to integration: an investigation of two models. Coverdale-Jones, T., Rastall, P. (Yay. Haz.), *Internationalising the university*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230235007_10

[19] Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, w. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: an overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.

[20] Dudak, H. Ş. ve Biçer, N. (2021). Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine hazırlanan makalelerin incelenmesi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 102-121.

[21] European Comission (2024). Forced displacement: refugees, asylum-seekers, and internally displaced persons (IDPs). [https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/forced-displacement_en#:~:text=As%20of%20May%202024%2C%20the,global%20figures%20for%20forced%20displacement.\(31.08.2024\).](https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/forced-displacement_en#:~:text=As%20of%20May%202024%2C%20the,global%20figures%20for%20forced%20displacement.(31.08.2024).)

[22] GİGM. (2024). Geçici koruma. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. (6.09.2024).

[23] Hajar, A. ve Karakus, M. (2024). Three decades of research on the model of investment in applied linguistics: a bibliometric analysis and research agenda. *Language, Culture and Curriculum*, 1–32. <https://doi.org/10.1080/07908318.2024.2435284>

[24] Hırlak, B. ve Çolakoğlu, E. (2023). Marka vatandaşlık davranışı literatürünün bibliyometrik analizi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 1532-1551. doi: 10.11616/asbi.1327921

[25] Hossain, ANM Z. (2022). Recent development and emerging trends of research on Rohingya refugee crisis (1993-2020): a bibliometric analysis. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 17(3), 849-862. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.170315>.

[26] Hugo, G. (2014). The economic contribution of humanitarian settlers in Australia. *International Migration*, 52(2), 31-52. <https://doi.org/10.1111/imig.12092>

[27] Ibragimova, I. ve Zuzak, M. (2020). Refugee health in Europe: mapping review of research literature (2015–2019). *International Journal of Health Governance*, 21(1), 349-369.

[28] IOM (2024). Iran (Islamic Republic of) crisis response plan 2024 – 2025. <https://crisisresponse.iom.int/response/iran-islamic-republic-crisis-response-plan-2024-2025>. (16.08.2024)

[29] Niemeyer, M. (2014). The cultural and social capital of unaccompanied refugee minors (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Stockholm Üniversitesi. Stockholm

[30] Karam, F. J. (2017). Language and identity construction: the case of a refugee digital bricoleur. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 61(5), 511-521. <https://doi.org/10.1002/jaal.719>

[31] Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı*, 34-56

[32] Kişi, N. (2022), İnsan kaynakları yönetiminde yapay zeka: bibliyometrik bir analiz. *Journal of Research in Business*, 7(2), 490-514.

[33] Korsten, M.G. (2020). *The language barrier addressed: a major problem among Eritrean and Syrian refugees: Examining the role of the language barrier in the integration policies in the Netherlands according to Eritrean and Syrian refugees*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Tilburg Üniversitesi. Tilburg.

[34] Le Pichon, E., Cummins, J., ve Vorstman, J. (2021). Using a web-based multilingual platform to support elementary refugee students in mathematics. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 45(2), 579–595. <https://doi.org/10.1080/01434632.2021.1916022>

[35] Li, K., Rollins, J., ve Yan, E. (2018). Web of Science use in published research and review papers 1997–2017: a selective, dynamic, cross-domain, content-based analysis. *Scientometrics*, 115(1), 1–20.

- [36] Massumi vd. (2015). Neu zugewanderte Kinder und Jugendliche im deutschen Schulsystem. Bestandsaufnahme und Forderung. https://www.mercator-institutsprachfoerderung.de/fileadmin/Redaktion/PDF/Publikationen/MI_ZfL_Studie_Zugewanderte_im_deutschen_Schulsystem_final_screen.pdf
- [37] McBrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: a review of the literature. *Review of Educational Research*, 75(3), 329-364.
- [38] Miller, E., Ziaian, T., ve Esterman, A. (2018). Australian school practices and the education experiences of students with a refugee background: a review of the literature. *International Journal of Inclusive Education*, 22(4), 339-359.
- [39] Mendenhall, M., Bartlett, L., ve Ghaffar-Kucher, A. (2017). “If you need help, they are always there for us”: education for refugees in an international high school in NYC. *Urban Review*, 49(1), 1-25.
- [40] Moed, H. F. (2005). Citation analysis in research evaluation. Springer.
- [41] Morrice, L., Tip, L., Collyer, M. ve Brown, R. (2019). ‘You can’t have a good integration when you don’t have a good communication’: English-language learning among resettled refugees in England. *Journal of Refugee Studies*, 34(1), 681-699. doi:10.1093/jrs/fez023.
- [42] Nilsson, J., ve Bunar, B. (2016). Educational responses to newly arrived students in Sweden: Understanding the structure and influence of post-migration ecology. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60(4), 399-416.
- [43] Özşavlı, M. (2022). *Suriyeli mültecilerin dil eğitimi: Türkiye ve Almanya arasında karşılaştırmalı bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- [44] Passas, I. (2024). Bibliometric analysis: the main steps. *Encyclopedia*, 4, 1014-1025. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4020065>
- [45] Pazarcıkcı F. ve Efe, E. (2024). Türkiye’deki göçmen çocukların sağlığıyla ilgili araştırmaların bibliyometrik analizi: web of science veri tabanı örnekleme. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırması Dergisi*, 2024, 4(1), 1-15.

- [46] Piller, I. ve Takahashi, K. (2011). Linguistic diversity and social inclusion. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 14(4), 371–381. <https://doi.org/10.1080/13670050.2011.573062>
- [47] Reis, A. P., Sa, I., Costa, R. M., ve Moreira, A. C. (2024). Drivers and obstacles on refugee entrepreneurship. The host country perspective. *Management Letters*, 24(2), 95-110.
- [48] Shuayb, M., Makkouk, N. ve Tattunji, S. (02014). *Widening access to quality education for Syrian refugees: the role of private and ngo sectors in Lebanon*. Centre for Lebanese Studies, <https://www.lebanesestudies.com/wp-content/uploads/2014/09/Widening-Access-to-Quality-Education-for-Syrian-Refugees-FINAL.pdf>.
- [49] Sweileh, M. W. (2018). Bibliometric analysis of peer-reviewed literature on Syrian refugees and displaced people (2011–2017). *Conflicts and Health*. <https://doi.org/10.1186/s13031-018-0179-4>.
- [50] Taşkın, P. ve Erdemli, Ö. (2018). Education for Syrian refugees: problems faced by teachers in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 75, 155-178.
- [51] Taylor, S. and Sidhu K. S. (2012). Supporting refugee students in schools: what constitutes inclusive education?. *International Journal of Inclusive Education*, 16(1), 39-56. DOI: 10.1080/13603110903560085
- [52] Turgut, A. (2023). Lojistik ve tedarik zincirinde yapay zekâ çalışmaları: bibliyometrik bir analiz. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 7(1), 461-480.
- [53] UNHCR. (2024). *Global trends: Forced displacement in 2023*. <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2023>.
- [54] Warriner, D. S. (2008). Language learning and the politics of belonging: Sudanese women refugees becoming and being “American”. *Anthropology and Education Quarterly*, 38(4). 343-359. <https://doi.org/10.1525/aeq.2007.38.4.343>
- [55] Warriner, D. S. (2015). ‘Here, without English, you are dead’: ideologies of language and discourses of neoliberalism in adult English language learning. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37(5), 495–508. <https://doi.org/10.1080/01434632.2015.1071827>

[56] Watkins, P. G., Razee, H. ve Richters, J. (2012). 'I'm telling you ... The language barrier is the most, the biggest challenge': barriers to education among Karen refugee women in Australia. *Australian Journal of Education* 56(2), 126-141. <https://doi.org/10.1177/000494411205600203>

[57] Zhu, J., ve Liu, W. (2020). A tale of two databases: the use of Web of Science and Scopus in academic papers. *Scientometrics*, 123(1), 321–335.

Extended Abstract

Although forced migration challenges host countries regarding health, economy, politics, social and education, it is possible that Forcibly Displaced People (FDP) suffer more in these matters. The stress disorders they experience before, during and after the trauma, shelter, economy and employment needs are the basic problems that FDP have to solve as soon as possible. The basic need of FDP in school age is education. Although host countries try to meet this need as soon as possible, the language problem constitutes a significant barrier to integration into the education system in all fields.

As a result of their experiences with FDP and many academic studies, all host countries have realized that the basic condition for integration is language learning and are trying to provide language education to FDP. This situation is clearly seen when the decisions and practices of host countries, such as Turkey, Germany, Sweden, Lebanon, Iran, etc., regarding language education for FDP are examined. However, the fact that each country provides language education according to certain perspectives and its own asylum/refuge policies prevents standardization, which leads to the failure to learn the target language/s and the problem of integration. Considering that war and political tensions continue in countries such as the Middle East, Pakistan, Afghanistan, Ukraine, Sudan, Venezuela, Palestine, some African countries, etc., the problem of FDP will continue. As a result, due to different hosting policies (temporary or permanent), it will inevitably for FDP to experience difficulties with language education and quality. In this case, it is evident that FDP, who have a special place due to their post-traumatic stress disorder, housing, employment, education problems and needs, will need language education with certain standards and a defined framework as much as possible. To achieve this, academic studies conducted in this field in all countries should be analyzed together, and general results should be reached. To meet such a need, first of all, all stud-

ies conducted in the relevant literature should be considered as a whole; how the subject is studied should be examined in detail, in which direction it is moving and from which angles it is mainly addressed should be known. The bibliometric analysis method is the shortest and most effective way to obtain this information.

Yet in recent years, bibliometric analyses, which have increased in the language field as in every field, allow us to examine the trends, research topics, methods used and the levels of activity in the published journals in this field. This study aims to determine the performance of academic studies on the language education received by FDP in the countries they stay in, according to specific criteria, using the bibliometric analysis method, to meet both the gap in the relevant literature and the aforementioned need. Although bibliometric analysis generally consists of two stages, namely performance analysis and science mapping; performance analysis is the basis of bibliometric analysis. Research performance evaluation includes evaluating the impact of researchers, institutions and countries using criteria such as total publications, author contributions and citation-related indicators. In this study, the performance (contribution) of research components (publications, sources, journals, books and authors, countries of publications, institutions and keywords used in publications) to language education in the countries where FDP stays was tried to be determined. For accessing the data set to be used in the analyses, the titles, abstracts and keywords of the relevant publications were searched by writing the phrases “refugee” or “asylum seeker” and “language education” or “language learning” and analyses were performed using the R software on the resulting data set of 285 publications.

As a result, it was observed that the number of publications on language education for FDP was high between 2013-2019 and 2022-2024. The reason for this is the events in Syria (2011 and later) and the 2022 Russia-Ukraine war in the relevant dates. The striking issue here is that although there was forced migration and refugees and asylum seekers in the periods before 2004, these concepts were mentioned in the studies in 2004 and later. The reason for this is that FDP are perceived as ordinary immigrants. In the study, the top 10 most cited publications on the subject were identified, and the top 5 were examined in terms of content, in addition to the title and abstract. The common feature that enabled these articles to be cited

the most is that language is the essential condition for FDP's social inclusion and integration in every field, such as health, economy, education, etc. While the top 10 journals and authors were also considered according to the h, g and m indexes and the most cited performance criteria, the top 10 countries were also identified according to the most cited FDP in language education, the average citation per publication, and the highest number of publications. The rankings among these 10 countries vary according to the number of publications and the average number of citations per publication. For example, while the US ranks first and Australia ranks second in the number of publications, the opposite is true for the average number of citations per publication. The United Kingdom ranks third by both criteria. Turkey ranks fifth by both criteria. While New Zealand does not make it into the top 10 regarding the number of publications, it offers interesting data by ranking 9th in terms of the average number of citations per publication. The data that serves the purpose of the study the most is the change in keywords over the years. While in the beginning, concepts such as immigration and social inclusion as a requirement of immigration, inclusion and multilingualism were seen as keywords, in the following period, the concepts of refugee and integration, as well as the basic conditions of integration, language learning and language education, began to be studied and these concepts gradually increased. The most commonly used keywords in recent years have been forced migration and children. This situation shows that as the subject is studied, awareness is reached that FDP, especially children, are a sensitive issue in the relevant literature and that the integration of FDP and qualified language teaching are the basic conditions.